

Світлана Іванівна Корилюк

завідувач відділення менеджменту і технології сільськогосподарського виробництва Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії, acup@ukr.net

АГРАРНА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Розвиток освіти у будь-якій країні у більшості визначає не тільки рівень розвитку інтелектуального потенціалу суспільства, але й створює умови для здійснення науково-технічного та соціально-економічного прогресу.

Тому освіта, як засіб визначення орієнтирів реформування галузей економіки та інших сфер діяльності повинна мати випереджувачий характер.

Сьогодні аграрна галузь, як і Україна в цілому, вимагає цілісної системи освіти, яка б відповідала національним інтересам і вектору цивілізацій його розвитку і забезпечувала підготовку фахівців, здатних втілювати інноваційні ідеї в життя. Отже, актуальним є звернення до історії становлення вищої сільськогосподарської освіти і порівняння особливостей

функціонування сільськогосподарських освітніх закладів за кордоном та на території сучасної України.

У зв'язку з цим доцільним є вивчення досвіду зарубіжних ВНЗ, які мають певні здобутки після приєднання до Болонської угоди.

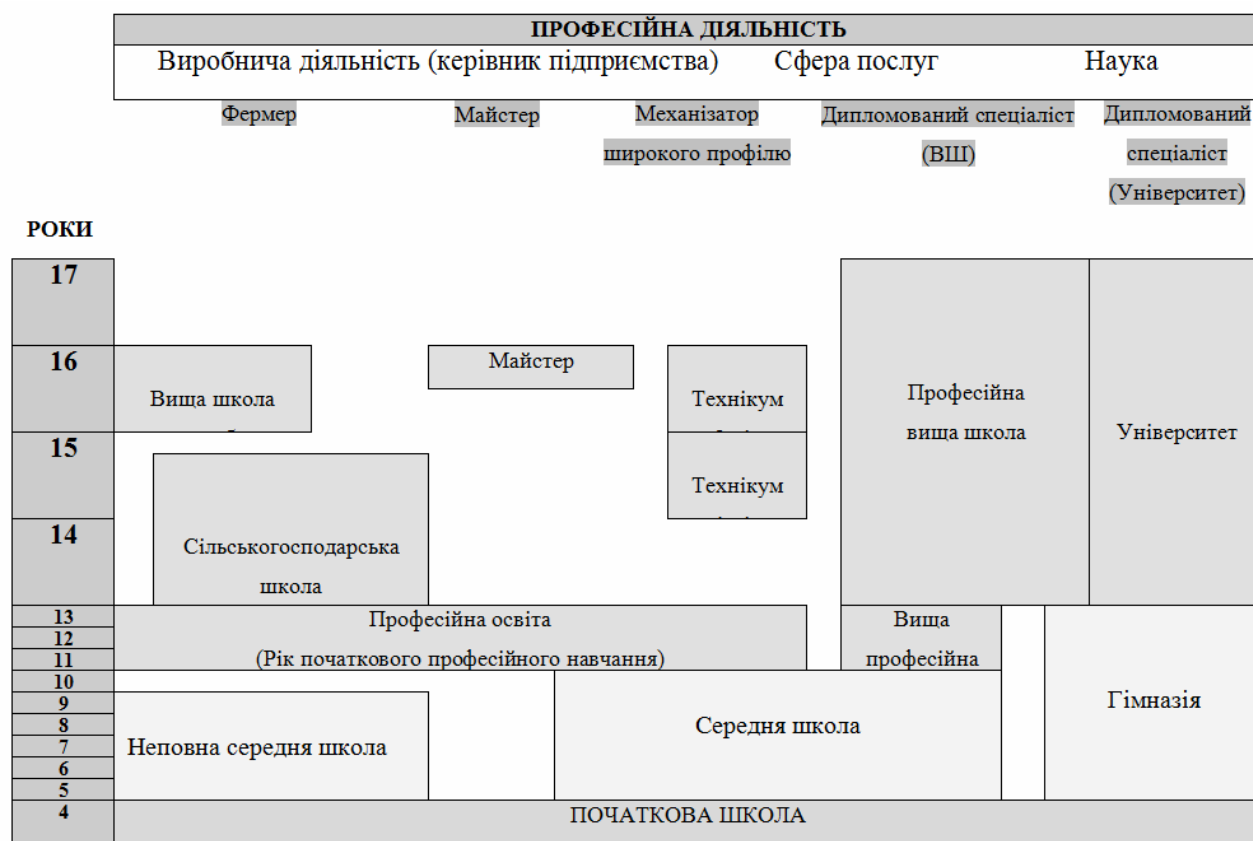
Витоки аграрної освіти та науки досягають давнини. Розвиток сільського господарства відбувався передаванням знань від поколінь до поколінь усно та виробничою практикою. Тільки у XVIII столітті почали організовуватись спеціальні освітянські сільськогосподарські школи. Раніше ніж в інших європейських країнах становлення сільськогосподарської освіти відбулось у Німеччині. Викладання сільського господарства як дисципліни розпочалось у 1727 р. у Гаальському університеті. Навіть ще тоді підкреслювалась необхідність вивчення аграрних дисциплін у тісному зв'язку із сільськогосподарською практикою.

Сучасна німецька система освіти забезпечує підготовку сільськогосподарських фахівців різного рівня: фермерів, майстрів, механізаторів, спеціалістів (інженерів) вищої сільськогосподарської школи і магістрів, які мають університетську освіту.

МОЖЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ОСВІТИ У НІМЕЧЧИНІ

Формування й розвиток сільськогосподарської освіти в Німеччині взагалі й вищої зокрема нерозривно пов'язані, з одного боку, із соціально-економічними й політичними подіями, що відбуваються в країні, а з іншого - з науково-технічним прогресом.

У Німеччині все більше поширюється дуальна система аграрної освіти, хоча паралельно існує і традиційна система. Кваліфікаційний рівень дипломованого спеціаліста, як це було раніше, теж поки що існує, але у зв'язку з подальшим розвитком Болонського процесу вважається неперспективним.

Який же шлях проходять учні шкіл, щоб стати дипломованим фахівцем у галузі сільського господарства?

Школярі в Німеччині навчаються в школах трьох типів: неповна середня, середня та гімназія. У неповній середній школі школяр вчиться 9 років. Якщо є бажання, після середньої школи сільські діти продовжують навчання в трирічних сільськогосподарських школах. За два тижні кожного року школярі вивчають теорію, а решту часу працюють на фермах. На базі сільськогосподарських шкіл також організована перепідготовка та підвищення кваліфікації спеціалістів сільського господарства, для чого є всі умови: комп'ютери, дослідні господарства з сучасним землеробством і високопродуктивними тваринами.

У середній школі діти навчаються 13 років. Після закінчення школи випускник здає іспити, результати яких є підставою для зарахування без вступних іспитів в технікуми (два роки навчання), вищих професійних шкіл та університетів. Навчання в гімназії також триває 13 років. Випускники гімназії отримують робочу професію і повинні обов'язково знати дві іноземні мови. При бажанні випускники гімназій можуть продовжувати навчання в університеті. Навчання у вищих професійних школах триває 4-4,5 роки, з яких один рік припадає на практику, а 3-3,5 роки - на теорію. Випускники вищих професійних шкіл можуть вступати на перший курс університету. В університетах ФРН навчання триває також 4-4,5 роки, але головний акцент робиться на теоретичну підготовку. Після закінчення вищої професійної школи або університету дипломований фахівець може продовжити навчання ще 1,5 роки для отримання ступеня магістра. В магістратурі протягом 1-го семестру (5 місяців) студент отримує практичні навички, у 2-му семестрі - теоретичні знання (4 місяці) і проходить виробничу практику (1 місяць), в 3-му семестрі - знову 4 місяці теорії та 4 місяці на підготовку дипломної роботи.

Дуальна система вищої професійної освіти функціонує таким чином: теоретична підготовка у ВНЗ доповнюється професійно-практичними фазами на підприємствах. Обов'язковим для претендентів на вступ до вищого навчального закладу за дуальною програмою є укладання договору про навчання з підприємством, на якому вони проходять практичне навчання, яке буде здійснювати фінансування практики і яке є партнером обраного ВНЗ.

До основних ознак дуальної професійної освіти відносяться:

- паралельне оволодіння «прикладною» професією під час отримання вищої освіти;
- чергування теорії і практики у навчальному процесі;
- співпраця академії або вищого навчального закладу з підприємством;
- оплата підприємства;
- фінансова участь підприємства в організації практичної фази навчання;
- хороші умови навчання.

Різниця між традиційним шляхом отримання кваліфікаційного рівня «бакалавр» у галузі сільського господарства і дуальною системою полягає у тому, що навчанню передують 12-15-місячний (в залежності від навчального

закладу) період практичного набуття професійної освіти. Практичне навчання відбувається на одному із визнаних сільськогосподарських підприємств, які здійснюють навчання. Завдяки новій моделі – дуальне навчання у сільському господарстві – за 4,5 роки можна набутися професію фермера і академічний кваліфікаційний рівень «бакалавр наук».

Подвійна кваліфікація, отримана під час «дуального навчання» дає на сьогодні значні переваги, адже, якщо фахівець працював 2-3 роки на сільськогосподарському підприємстві, то його кандидатура може розглядатися і при обранні на керівні посади. До переваг дуальної професійної освіти відносять:

- *Практичну орієнтацію навчального процесу.* Завдяки такій спрямованості навчання підготовка майбутніх фахівців більшою мірою сконцентрована на формуванні й розвитку фахових умінь і навичок, ніж традиційна професійна освіта. Крім того, розвиваються так звані «ключові компетенції», зокрема, вміння працювати в команді, організовувати професійну діяльність, співпрацювати з колегами, спілкуватися з клієнтами тощо.

- *Інтенсифікацію професійної освіти.* Інтеграція практичної професійної підготовки у навчальний процес пришвидшує отримання бажаного диплома у порівнянні з традиційним шляхом – спочатку практична підготовка, а потім навчання у вищому навчальному закладі освіти.

- *Фінансування навчання майбутнього фахівця підприємством, з яким укладено угоду.*

Система аграрної освіти Німеччини побудована на раціональному поєднанні теоретичного та практичного навчання. Рівень підготовки фахівців - високий. Тижневе навантаження у студентів становить 28-30 годин. Основний вид підготовки студентів - самостійна робота (студент самостійно вивчає заздалегідь задану тему, а на лекції професор лише робить короткий огляд теми і роз'яснює місця, які викликали питання при вивченні. У навчальних планах вищих професійних шкіл відсутні такі дисципліни, як фізкультура, історія, філософія.

Навчально-виробничі господарства сільськогосподарських шкіл та ВНЗ - це сучасні ферми з високоорганізованим веденням сільського господарства та переробки сільськогосподарської продукції. Головна задача і кінцевий результат їх діяльності - це підготовка кваліфікованого фахівця.

Цьому сприяють такі заходи уряду ФРН:

- уся вироблена в навчально-виробничих господарствах продукція, прибуток від її реалізації є внутрішнім інвестицією для навчального процесу;
- навчально-виробничі господарства платять тільки податок з обороту;
- на розвиток виробництва навчальних господарств уряд ФРН надає довгостроковий безвідсотковий кредит;
- на виробництво сільськогосподарської продукції у навчальних господарствах уряд ФРН надає дотації;

- нова сільськогосподарська техніка поставляється всіма заводами-виробниками в господарство без оплати на один рік. Через рік техніка обов'язково поновлюється і використовується безкоштовно.

Сучасні умови розвитку України, підписання нею Болонської угоди, зумовлюють пошук нових підходів до організації навчально-виховного процесу у вищих аграрних навчальних закладах України Узагальнюючи накопичений вітчизняний і зарубіжний досвід, дослідники пропонують реформувати систему вищої аграрної освіти з урахуванням таких аспектів:

- Оновлення змісту вищої аграрної освіти та визначення її стандартів на рівні досягнень аграрної науки, техніки і технологій, а також світового досвіду на основі використання ідей інтеграції загальноосвітньої та спеціальної підготовки.
- Визначення науково обумовленої номенклатури професій і спеціальностей відповідно до вимог соціально-економічного та культурного розвитку українського суспільства в конкретний історичний період, а також урахування особливостей регіону та його потреби у фахівцях.
- Посилення поєднання теоретичної та практичної підготовки студентів.
- Посилення навчально-матеріальної бази та науково-методичного забезпечення навчального процесу у вищих аграрних навчальних закладах.
- Різноманітність джерел фінансування вищих аграрних навчальних закладів та оплати за навчання для розширення можливостей доступу до отримання вищої аграрної освіти молоддю.

Література

1. Амеліна С. Дуальна система аграрної освіти у Німеччині [Електронний ресурс] / Амеліна С. // Режим доступу: <http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/>
2. Колесник М. Формування та розвиток сільськогосподарської освіти у Німеччині / Колесник М., Бугайова М. // Гуманітарний вісник. – 2012. – №28.
3. Рибчинко Д. В. Становлення сільськогосподарської освіти в контексті всесвітньої історії / Рибчинко Д. В. // Історія науки і біографістика. – 2006. – № 1.